

3. Власова О.І. Педагогічна психологія / О.І. Власова. – К. : Либідь, 2005. – 237 с.
4. Кульчицкая Е.И. Сирень одаренности в саду творчества / Е. И. Кульчицкая, В.А. Маляко. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2008. – 316 с.
5. Матюшкин А.М. Концепция творческой одаренности / А.М. Матюшкин // Вопросы психологи. – 1989. – №6. – с. 29-33.
6. Макаренко А.С. Гра : творчи в 7 т. / А.С.Макаренко. – К., 1954. – Т.4. – С. 367.
7. Николаева Е.Н. Психологія дитячої творчості / Е.Н.Николаева. – СПб. : Речь, 2006. – 220 с.
8. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. Навчально-методичний посібник / за ред. Г.С.Тарасенко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 320 с.
9. Пахальчук Н.А. Использование игр-путешествий в физическом воспитании детей старшего дошкольного возраста / Н.А. Пахальчук // Социально-педагогическая и медико-психологическая поддержка развития личности в оногенезе : сб. материалов междунар. науч.-практ. конф., Брест, 15-16 апр. 2015 г. / Брест. го. ун-т им. А.С.Пушкина ; редкол.: Г.Н. Казарчик, Т.В. Александрович, М.С.Ковалевич. – Брест : БрГУ, 2015. – С. 193-197.
10. Суржанська В.А. Творчі завдання в роботі з дітьми дошкільного віку / В.А.Суржанська. – К. : Знання, 2003. – 34 с.
11. Театр для малюків (початкова школа) / уклад. О.М. Ворожейкіна. – Х.: Вид. група «Основа», 2011. – 125 с.
12. Любчак Л.В. Методика організації ігрової діяльності: Практикум / Л.В.Любчак, К.А.Колеснік. – Вінниця : ЦОП "Документ Принт", 2017. – 196 с.

РОЛЬ ДИТЯЧОЇ КНИГИ У ФОРМУВАННІ ОСНОВ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

К.Здихальська, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

Науковий керівник: О.П.Грошовенко, кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ROLE OF THE CHILDREN'S BOOK IN THE FORMING ECOLOGICAL CULTURE FOUNDATIONS FOR YOUNGER SCHOOLCHILDREN

K.Zdyhal's'ka., third-year student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskiyi State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.** У статті на основі досліджень читання дітей та психолого-педагогічних характеристик молодших школярів запропоновано систему роботи з їх екологічного виховання, окреслено орієнтовне коло необхідних книжкових видань. Висвітлюються проблеми використання дитячої літератури у формуванні екологічної культури учнів та намічено шляхи їх усунення.*

***Ключові слова:** дитяча книга, екологічна культура, молодший школяр, екологічне виховання.*

***Abstract.** This article proposes a system of younger schoolchildren`s environmental education, outlines the approximate range of essential book publications based on children`s reading research and psychological and pedagogical characteristics of younger schoolchildren. The problems of using children`s literature in the forming the ecological culture of pupils are described and ways of their elimination are outlined.*

***Keywords:** children`s book, ecological culture, younger schoolchildren, environmental upbringing.*

У сучасних умовах трансформації суспільного устрою і розвитку національної системи освіти в Україні підвищуються вимоги до екологічної культури дітей і молоді: формування в них екологічної свідомості, планетарного світогляду, почуття відповідальності за стан навколишнього середовища, активної життєвої позиції, оскільки проблеми дбайливого ставлення до природи, охорони навколишнього середовища, поліпшення екологічної ситуації є досить актуальними для України і всієї планети.

Із скарбів народної педагогіки черпали безцінний досвід екологічного виховання дітей видатні діячі – Г. Сковорода, Т. Шевченко, О. Духнович, І. Франко і багато інших. З давніх часів звертали свою увагу на значення природи у вихованні дитини Г. Песталоцці, Ф.

Дістерверг та інші вчені. Багато слухних порад стосовно екологічного виховання знаходимо у В. Сухомлинського. Великий педагог К. Ушинський неодноразово підкреслював важливість впливу природи на виховання дитини. А. Макаренко створив на практиці та теоретично осмислив методику екологічного виховання.

Питання екологічного виховання засобами бібліотечної роботи розглядаються бібліотекознавцями в Україні, виходячи з особистого морального ставлення до вказаної проблеми. Зокрема, цьому присвячено публікації Н. Базяк, Л. Дьоміної, О.Покровської та ін.

У наш час проблема використання дитячої літератури у формуванні основ екологічної культури учнів молодшого шкільного віку загострилася. Дослідження показало, що у освітянській практиці та науковій літературі недостатньо зверталось уваги на педагогічний аспект цього питання. На сьогодні не вистачає конкретних рекомендацій, розробок, методик щодо використання творів для дітей в процесі морального виховання учнів початкової школи.

Головною метою цієї роботи є підвищення рівня ефективності процесу екологічного виховання молодших школярів шляхом визначення раціональних методів та прийомів роботи із дитячою книгою.

Екологічне виховання – це систематична педагогічна діяльність, спрямована на розвиток у учнів екологічної культури. У процесі екологічного виховання молодших школярів важливо вибудувати систему успішного функціонування усіх компонентів освітньої системи, залежної від цілей, завдань, змісту, форм і методів цієї системи, тобто забезпечити необхідні педагогічні умови ефективного процесу екологічного виховання учнів [2, 284].

Такими педагогічними умовами, як показує аналіз теоретичного матеріалу, є:

- забезпечення успішності учіння молодших школярів;
- поєднання учіння з різноманітною позакласною діяльністю молодших школярів;
- формування у молодших школярів екологічних уявлень і первинних понять в пізнавальній діяльності;
- індивідуальний і диференційований підхід до молодших школярів;
- використання ігрової діяльності в екологічному вихованні молодших школярів;
- вибір оптимальних форм, методів і прийомів екологічного виховання [1, 171].

Екологічна культура – це складова частина світової культури, якій властиве глибоке і загальне усвідомлення важливості сучасних екологічних проблем у житті і майбутньому розвитку людства.

Екологічна культура молодшого школяра охоплює:

- знання про взаємозв'язки в природі та усвідомлення людини як її частини;
- розуміння необхідності берегти навколишнє середовище;
- уміння і навички позитивного впливу на природу;
- розуміння естетичної цінності природи;
- негативне ставлення до осіб, що завдають шкоди природному середовищу [4, 24].

Основи екологічної культури (екологічного мислення, екологічної етики та моралі) закладаються у дитини з раннього віку в сім'ї, дитячому садку, школі, а також у процесі інформаційно-бібліотечного обслуговування в мережі бібліотек для дітей України. Дитяча література – це особливий світ, який юний читач пізнає розумом і серцем. Сприйняття нового дається дитині самою природою. Тут бере свій початок розвиток допитливості [5, 38].

Сьогодні весь світ занепокоєний тенденцією до зниження рівня дитячого читання. Причини, через які діти не читають, усім відомі: надмірне захоплення телевізором, відео, комп'ютером; недостатня кількість цікавих книг, перевага «ділового» читання над читанням «для душі»; нестача вільного часу, відсутність зацікавленості батьків у читанні дитини або неможливість купити книгу через високі ціни; низька матеріально-технічна база бібліотек, нестабільне комплектування їхніх фондів.

Дитяча книга екологічного спрямування дозволить школяреві зробити безліч дивних відкриттів, підкаже батькам, як зробити так, щоб природа стала невід'ємною частиною життя їхньої дитини, а спілкування з природою приносило не тільки задоволення, а й потребу зберігати її, прийти на допомогу зеленому другу, «братом нашим меншим» – тваринам.

Важливу роль у формуванні екологічної свідомості дітей молодшого шкільного віку відіграє художнє слово. Тому вчитель у процесі навчальної діяльності повинен широко використовувати художню літературу (вірші, казки, оповідання) та український народний фольклор (прислів'я, приказки, повір'я, прикмети, легенди) [7, 16].

На сучасному етапі створюється велика кількість цікавих та захоплюючих книг на екологічну тематику для дітей. Зокрема такі:

«Екокіта. Зберегти ліс» Г. Булгакової – переможець Всеукраїнського рейтингу «Кніжка року 2017» з визначення «Лідер літа». «Екокіта» – це справжній посібник із порятунку планети. З нею школярі навчаться оберігати ліси, дбати про тварин і рослини, економити ресурси. Щоб виконати завдання, треба пройти справжній квест: зібрати дані про ліс, розвинути суперздібності та ознайомитися з екопам'ятками. Після успішного виконання завдань юний дослідник стане найкращим екогероєм в історії.

«Величезний ліс» Г. Берковича – чарівна книжка про те, як Величезний Ліс і Велике Озеро завели собі мешканців. А вони почали потрапляти в усілякі казкові й не дуже історії. Дітлахи не зможуть відірватися від цікавих казок і веселих віршів, ілюстрованих яскравими добрими малюнками.

«Лісовеня сова» Л. Денисенко – одного разу крихітне лісовеня несподівано опиняється в незнайомому місці поруч із невідомими істотами. Воно чимало дізнається про відмінності між лісом та світом людей, знаходить нових друзів і отримує нове ім'я. Оповідання для читачів, які люблять природу та фантастичні історії.

Отже, входження школяра в книжковий всесвіт відбувається в першу чергу за допомогою спеціально створеної літератури. Саме дитяча література живить розум і уяву дитини, спонукаючи до роздумів, відкриваючи їй нові світи, образи й моделі поведінки, будучи потужним засобом формування основ екологічної культури особистості.

Для підвищення ефективності впливу дитячої книги на процес екологічного виховання школярів пропонуємо дотримуватись таких порад:

- використання книги у процесі спілкування з дітьми в різних видах діяльності в контексті вирішення завдань екологічного виховання;
- використання наочності у процесі роботи із книгою (спостереження за об'єктами та явищами природи, розглядання ілюстрацій тощо).

Список використаних джерел:

1. Войтович А. Ю. Екологічне виховання учнів початкових класів загальноосвітньої школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / А. Ю. Войтович ; Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. – Дрогобич, 2016. – 271 с.
2. Грошовенко О.П. Формування екогуманістичної позиції молодшого школяра в умовах шкільного навчання / О.П.Грошовенко // Молодий вчений. – 2018. – № 53 (січень). – С.283 – 287.
3. Грошовенко О.П. Світоглядно-екологічний підхід до змісту природничої освіти в школі I ступеня / О.П.Грошовенко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : науковий журнал. Педагогічні науки / [гол. ред. П.Ю.Саух, відп. ред. Н.А.Сейко].- Житомир : Вид-во Євенок О.О., 2017.- Вип. 2 (88).- С.96-100.
4. Ільєнко В. Екологічна культура через внутрішній світ людини / В. Ільєнко // Дитячий садок. – 2011. – № 9. – С. 8-9.
5. Крамар Л. Екологічне виховання в початковій школі / Л. Крамар // Початкова школа. – 2014. – № 2. – С. 23-26.
6. Лазаренко Н. І. Розвиток пізнавальної активності першокласників у період навчання грамоти / Н.І.Лазаренко // Початкова школа. – 1999. – № 5. – С.13-16.
7. Микало О. В. Роль книги в житті людини / О. В. Микало // Шкільна бібліотека. – 2014. – № 11. – С. 38-39.
8. Озерна Н. М. Виховна спрямованість літератури для дітей в історії розвитку дошкільного виховання (друга половина XIX-середина XX століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Н. М. Озерна ; Кіровоградський держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. – Кіровоград, 2015. – 20 с.
9. Романченко І. Роль книги у вихованні екологічної культури у дітей раннього віку / І. Романченко // Бібліотечна планета. – 2005. – № 1. – С. 29-31.